

FORMAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ

Scopul : de a pregăti bibliotecarii să învețe pe parcursul întregii vieți

Nevoia de îmbunătățire a:

cunoștințelor

aptitudinilor

deprinderilor

configurarea sistemului de valori
al specialistului în devenire

MANIFESTUL BIBLIOTECILOR PUBLICE AL IFLA/UNESCO DIN 1994

„Bibliotecarul este un intermediar activ între utilizatori și sursele de informare. Educația profesională continuă a bibliotecarului este indispensabilă pentru asigurarea celor mai bune servicii de bibliotecă”.

(IFLA-UNESCO Public Library Manifesto 1994 - <http://www.ifla.org/VII/s8/unesco/manif.htm>)

PRINCIPII DE BAZĂ:

- Evaluarea periodică a nevoilor de învățare;
- Gamă largă de oportunități de învățare, atât formală, cât și informală; oferte precise făcute în mai multe forme și destinate să vină în întâmpinarea unor nevoi clare, în module structurate pentru acoperirea subiectelor de la nivel introductiv până la cel avansat;
- Diseminarea largă a informației privind educarea continuă și a surselor de informație, descrise în mod clar;
- Aproximativ 10% din orele de muncă să fie asigurate atât pentru participarea la workshopuri/ateliere de lucru, conferințe, învățare la locul de muncă și alte activități educaționale, cât și pentru proiecte de învățare informală.

Dezvoltarea profesională continuă:
Principii și acumularea celei mai bune experiențe

Jana Varlejs
IFLA –Continuing Professional Development and
Workplace Learning Section
www.ifla.org/VII/s43/index.htm

Introducere

Calitatea serviciilor asigurate de biblioteca publică și de instituțiile de știința informației pentru publicul larg depinde de experiența angajaților acestora. Schimbarea constantă a nevoilor societății, tehnologiile în continuă evoluție și dezvoltarea cunoștințelor profesionale cer stringent ca cei ce oferă informația să își mărească orizontul de cunoaștere și să își îmbunătățească deprinderile prin învățare continuă. Așa cum se menționează în Manifestul Bibliotecilor Publice al IFLA/UNESCO din 1994 <<http://www.ifla.org/VII/s8/unesco/eng.htm>>:

„Bibliotecarul este un intermediar activ între utilizatori și sursele de informare. Educația profesională continuă a bibliotecarului este indispensabilă pentru asigurarea celor mai bune servicii de bibliotecă”.

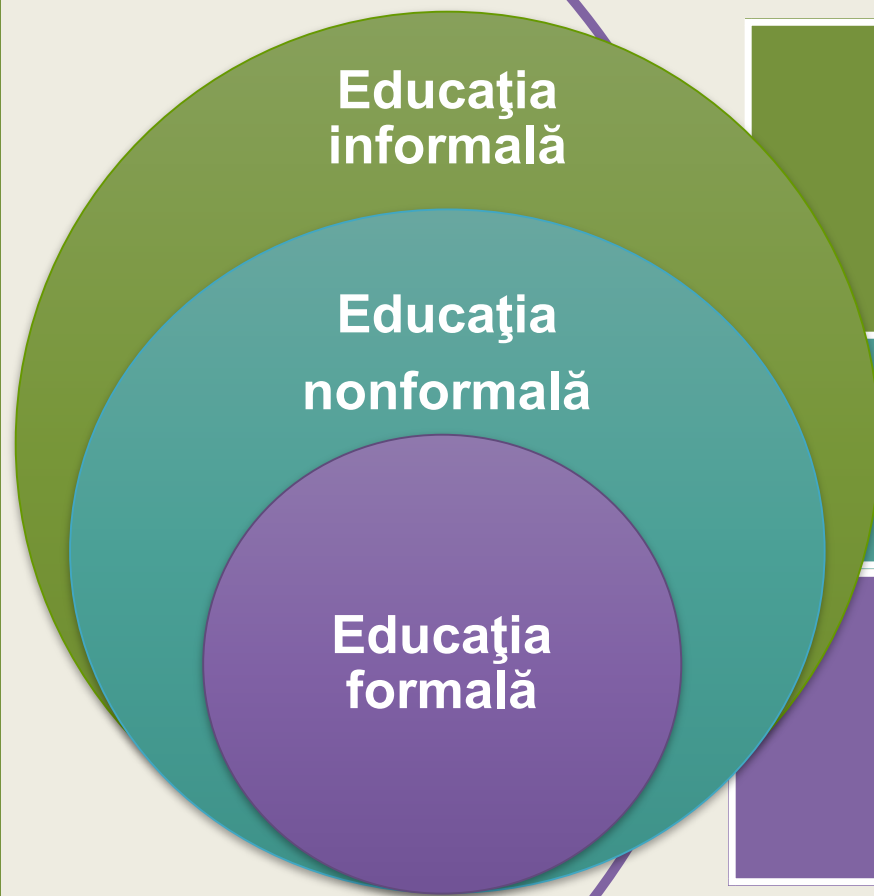
Cele mai profesionale servicii oferite de bibliotecă depind de buna pregătire și instruirea continuă a personalului acesteia, astfel încât calitatea oportunităților educaționale curente este de interes vital pentru bibliotecari. Acest document stabilește principiile care trebuie să asigure o dezvoltare profesională continuă de o înaltă calitate a personalului unei biblioteci. Acest document a fost dezvoltat de către Departamentul de Dezvoltare Profesională Continuă și Învățare la Locul de Muncă (*Continuing Professional Development and Workplace Learning Section, CPDWL*) al IFLA, cu ajutorul membrilor săi și al fondurilor pentru mici proiecte acordate de IFLA.

Principii de bază

Responsabilitatea educării și dezvoltării profesionale continue revine persoanelor fizice, instituțiilor angajatoare, asociațiilor profesionale și programelor de învățământ în domeniul biblioteconomiei și științei informării. Declarațiile referitoare la resursele umane și la etica profesională trebuie să recunoască obligația garantării avantajelor și accesului personalului din domeniul biblioteconomic/științei informării la oportunitățile de învățare continuă.

Cea mai bună experiență necesită existența următoarelor:

RELAȚIA DINTRE EDUCAȚIA FORMALĂ, NONFORMALĂ ȘI INFORMALĂ

Educație informală – ansamblul influențelor educative, exercitate spontan, nesistemizat și continuu asupra individului în familie, în localitate, în cartier, în stradă, în (micro) grupuri sociale, în mediul social (cultural, profesional, economic, religios etc.), în comunitate (națională, zonală, teritorială, locală) și prin mass-media (presa scrisă, radio, televiziune etc.)

Educație nonformală – ansamblul acțiunilor educative organizate în afara sistemului de învățământ (extra, para, per școlar), dar aflate în relație de complementaritate cu acesta.

Educație formală – ansamblul acțiunilor educative, proiectate instituțional prin structuri organizate sistemic, pe niveluri și trepte de studii (școli, universități, centre de perfecționare, etc.). Se realizează în intervale de timp determinate, prin apel la resurse distincte (planuri, programe, manuale, cursuri, etc.), adaptate particularităților celor care învață.

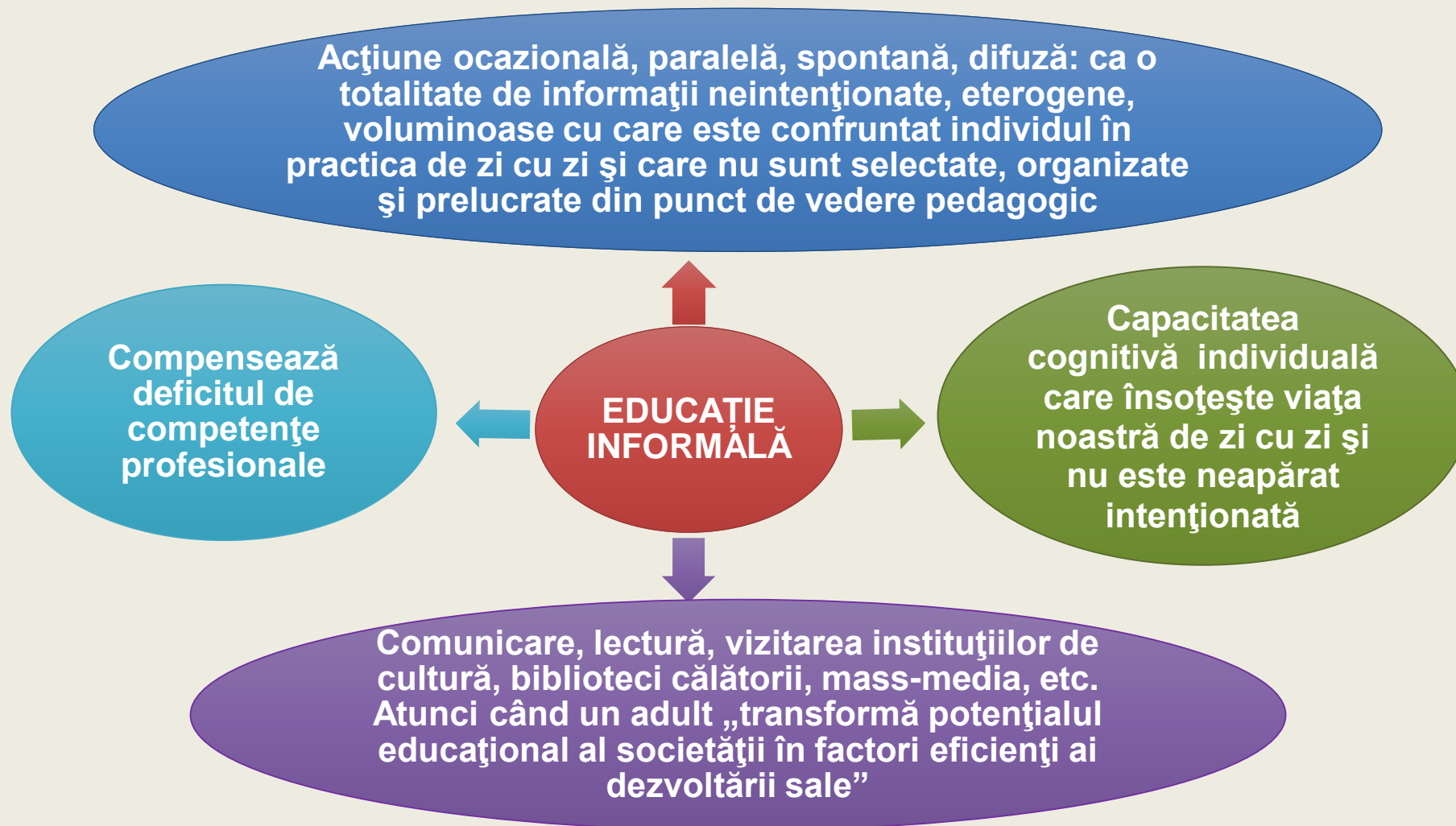
Educația informală ocupă **cea mai mare parte** din viața unui individ, depășind celelalte forme ale educației, ca durată, conținut și modalități de realizare, dar nu și ca valoare.

Comun pentru toate formele de educație: formală, nonformală și informală este contribuția la sporirea dezvoltării și adaptabilității personalului de specialitate din biblioteci.

EDUCAȚIE INFORMALĂ

Din punct de vedere etimologic, termenul de **educație informală** provine din latinescul „**informis/informalis**” care înseamnă „**spontan**”, „**neșteptat**”.

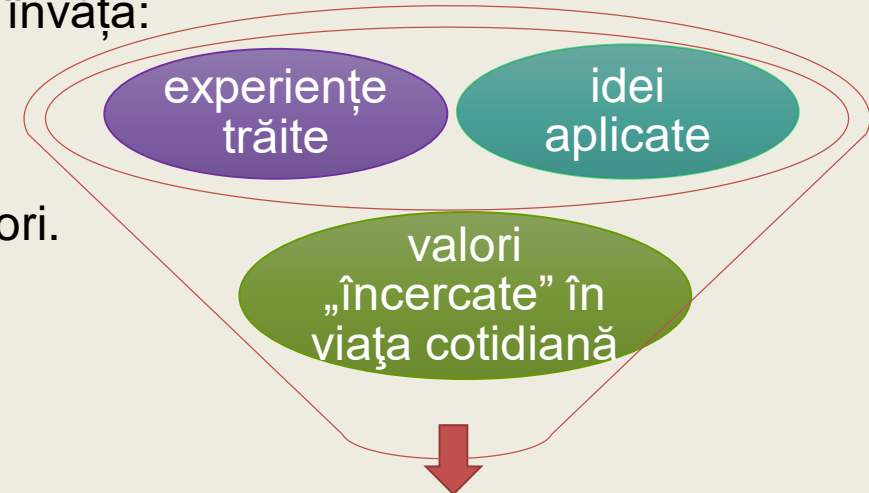
Termenul de educație informală a fost introdus în lexiconul pedagogic în anii '60-'70 ai secolului XX, în timpul unor comunicări internaționale privind educația din țările dezvoltate.

Educația informală se realizează grație influențelor cotidiene, **prin interacțiunea individului cu alte persoane** în mediul social, cultural, economic, etc.

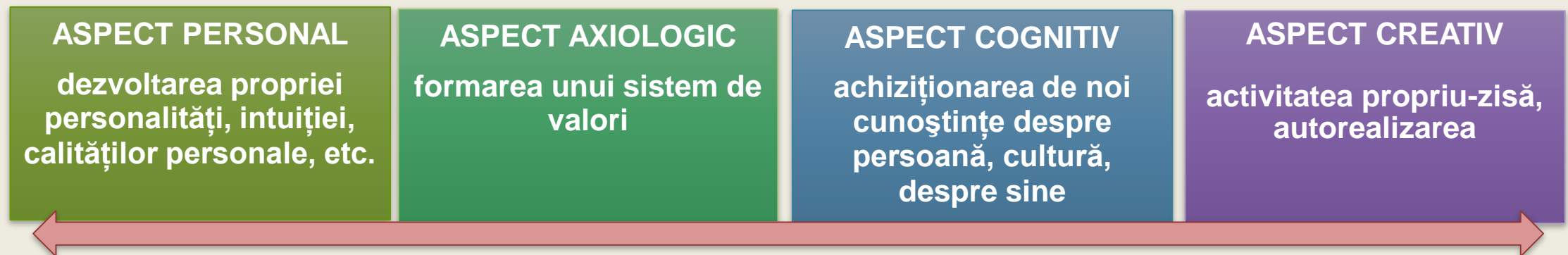
Prin acest tip de educație, personalul de specialitate din biblioteci va învăța:

- să folosească gândirea în viață,
- va aplica cunoștințele în practică,
- va cunoaște cum să interacționeze cu colegii, utilizatorii și alți actori.

Educația informală include:

Educația informală devine o condiție pentru dezvoltarea personală și profesională, implementată în **patru domenii.**

INSTRUIREA PERSONALULUI DE SPECIALITATE DIN SISTEMUL NAȚIONAL DE BIBLIOTECI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

În Republica Moldova anual se ține o evidență statistică cu privire la instruirea personalului de specialitate din sistemul național de biblioteci.

Participările personalului din bibliotecă la activități de educație formală (cursuri, programe de recalificare, etc.), realizate de centre de instruire, instituții sau organizații, care oferă servicii de educație și programe de formare profesională autorizate sau acreditate de ANA-CEC / Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare.

Participările personalului din bibliotecă raportoare la cursuri, traininguri, lecții și alte activități de educație nonformală (neautorizată/neacreditată), organizate de biblioteca.

Colectarea datelor referitor la educația informală a personalului de specialitate din biblioteci nu este prevăzută.

RELAȚIA DINTRE EDUCAȚIA INFORMALĂ ȘI AUTODEZVOLTARE

Calea principală a evoluției profesionale a bibliotecarilor constă în realizarea celor trei „auto”:

AUTOEDUCAȚIE

- Activitate conștientă și complexă a ființei umane desfășurate în scopul desăvârșirii proprii personalități.
- Prin autoeducație bibliotecarul dobândește conștiința identității de sine. Se caută pe sine, se cunoaște, se identifică și se evaluează.

AUTOINSTRUIRE

- Dorința de învățare de sine stătătoare, de învățare autodirijată. Bibliotecarul trebuie să conștientizeze necesitatea acumulării unor cunoștințe suplimentare.
- Să posede competențe intelectuale pentru a putea percepe problemele, a formula și a planifica măsurile relevante de soluționare a problemelor.

AUTODEZVOLTARE

- Proces conștient, orientat pentru dezvoltarea personală care include perfecționarea individuală a cunoștințelor, competențelor, calităților personale și funcționale și care asigură eficiența activității profesionale.

Termenul de **educație informală** este **mult mai complex** decât conceptul de autoeducație, cuprinzând educația spontană, deseori neconștientizată de persoană, dar incontestabil influențând formarea și dezvoltarea personalității sale.

CONDIȚIILE FAVORABILE PENTRU AUTODEZVOLTAREA PROFESIONALĂ

Susținerea din partea colegilor și a managerilor;

Buna organizare a timpului de lucru;

Posibilitatea de a studia în afara orelor de muncă.

REZULTATELE AUTODEZVOLTĂRII PROFESIONALE

Încrederea mai bună în forțele proprii la locul de muncă;

Creșterea autoaprecierii;

Consolidarea competențelor pentru activitatea independentă;

Dezvoltarea capacităților de realizare a obiectivelor;

Îmbunătățirea semnificativă a calității activității profesionale.

- **Educația informală este procesul care se întinde pe toată durata vieții**, prin care individul dobândește informații, își formează priceperi și deprinderi, își structurează convingerile și atitudinile, se dezvoltă prin intermediul experiențelor cotidiene.
- **Educația informală se realizează individual sau prin interacțiuni** cu prietenii, membrii familiei sau colegii de serviciu, ca proces de învățare tacită, experiențială, neconștientă și neplanificată.
- **Evaluarea** are loc mai complicat pentru că se realizează la nivelul opiniilor și reușitelor personale și sociale, pe baza analizei comportamentale și factuale.
- **Educația informală nu are în vedere, în mod necesar, acordarea de titluri sau diplome**, ea doar completează atât educația formală, cât și pe cea nonformală.

EDUCAȚIA INFORMALĂ FURNIZEAZĂ:

Sensibilizare la contactul cu mediul ambiant;

Momentul declanșării unui interes de cunoaștere pentru subiect;

Posibilitatea trecerii de la un interes circumstanțial la o integrare mai cuprinzătoare;

Posibilitatea unei explorări personale, fără obligații sau prescripții ferme;

Marjă de libertate, de acțiune pentru elaborarea unui proiect personal;

Posibilitatea de a gestiona propriul proces de formare.

Avantajele activităților/influențelor din cadrul educației informale:

Este o învățare cu caracter pluridisciplinar, completând-o pe cea din cadrul celorlalte forme de educație;

Inițiativa învățării revine individului;

Educația este voluntară;

Grilele de evaluare sunt altele decât în educația formală, competența într-un domeniu sau altul fiind criteriul reușitei”.

Dezavantajele activităților/influențelor din cadrul educației informale:

Lipsa unei acțiuni pedagogice, instituționalizate și organizate sistematic la nivel structural și funcțional (funcție formativă redusă), adică puține informații devin cunoștințe;

Prin intermediul influențelor incidentale individul are acces la informații care pot veni în contradicție cu scopurile educației formale și nonformale;

Lipsa de încredere în cel care învață;

Rezultate ce nu pot fi precise, ceea ce ar putea duce la pierdere de timp.

SISTEMUL DE COMPETENȚE PROFESIONALE ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI INFORMALE

Competența de „a învăța să înveți”

- *a învăța să înveți* pentru o anumită activitate;
- *a învăța să înveți* pentru relații armonioase și constructive cu colegii de breaslă, cu mediul în care activezi;
- *a învăța să înveți* pentru a te înțelege, valorifica, căuta succesul personal și profesional;
- *a învăța să înveți* pentru a organiza propria învățare prin managementul eficient al timpului și al informațiilor, individual și în grup;

Competența de comunicare

- abilitatea de a înțelege, de a exprima și de a interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală, cât și în scris într-o gamă potrivită de contexte sociale;
- cunoașterea utilizării noilor tehnologii pentru a se confrunta cu o serie de probleme comunicaționale;
- exprimarea corectă, vocabular bogat, un ton ferm, convingător, completează „cartea de vizită” a bibliotecarului.

Competența digitală

- înțelegerea;
- cunoștințe tehnologice de utilizare a TIC;
- cunoștințe informaționale;
- cunoștințe digitale (adresare, integrare, creare, distribuire);
- cunoștințe mass-media (comunicare și mesaje);
- cultură digitală – acționarea în manieră responsabilă, sigură și civică.

Pentru dezvoltarea acestor competențe profesionale **motivația** și **încrederea** sunt decisive.

Politica de Formare Profesională Continuă a personalului de specialitate în cadrul Bibliotecii Științifice USARB

Documentul este elaborat în conformitate cu:

Legea cu privire la biblioteci nr. 160 din 20.07.2017 (Cap. IV. Managementul și personalul bibliotecilor publice)

Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17 iulie 2014

Codul Muncii al Republicii Moldova nr. 154 din 28 martie 2003, (Titlu VIII, art. 212 -221 „Formarea profesională”)

Strategia de dezvoltare a Bibliotecii Științifice USARB pe anii 2017-2022 ș. a.

Scopul Politicii de FPC a personalului este de a organiza și desfășura activități de formare profesională continuă a personalului de specialitate din BȘ USARB, precum și a celui din instituțiile din învățământul preuniversitar din zona de Nord astfel încât să avem personal competent, performant, capabil să asigure realizarea obiectivelor strategice și furnizarea serviciilor de calitate utilizatorilor.

Viziunea: Procesul de formare profesională continuă în cadrul BȘ USARB conduce la crearea resurselor umane competente, motivante și dezvoltate în contextul culturii organizaționale moderne, cu scopul de a oferi utilizatorilor o multitudine variată de servicii și produse de calitate.

Conform prevederilor documentelor legislative Biblioteca Științifică USARB ține cont de contextele formării profesionale continue:

Sistemul de FPC a personalului de specialitate din cadrul BȘ USARB se bazează pe structurile organizatorice, pe implicarea personalului de nivel strategic și tactic: de la bibliotecari la manageri de diferite niveluri.

Sistemul de FPC întrunește totalitatea structurilor, mecanismelor, proceselor, formelor, metodelor, programelor de instruire etc.

Formarea continuă a personalului Bibliotecii Științifice USARB este realizată prin învățare:

- a) formală;**
- b) nonformală;**
- c) informală.**

METODE APLICATE ÎN DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR PROFESIONALE ȘI PERSONALE

PROGRAME DE ÎNVĂȚARE LIBERĂ

- se propun manuale, ghiduri, programe, publicații de specialitate, educație online, prezentări și altele, asigurând sprijin prin consultanță și explicații directe;

STUDII DE CAZ

- simularea problemelor din activitatea profesională curentă sau de perspectivă;

ÎNVĂȚAREA DIN PRACTICĂ

- prin acțiuni independente se solicită personalului să adune și să evalueze date pe o problemă reală, să identifice soluțiile relevante;

ÎNVĂȚAREA DE LA COLEGI

- împărtășirea cunoștințelor: cele mai bune practici, lecțiilor învățate, schimb de opinii și a experienței;

AUTOINSTRUIRE

- autoobservația, autoanaliza, introspecția; dialogul cu sine; studiul de caz; lectura, notițe de reper, cercetarea și descoperirea; proiectul; portofoliul; agendă personală.

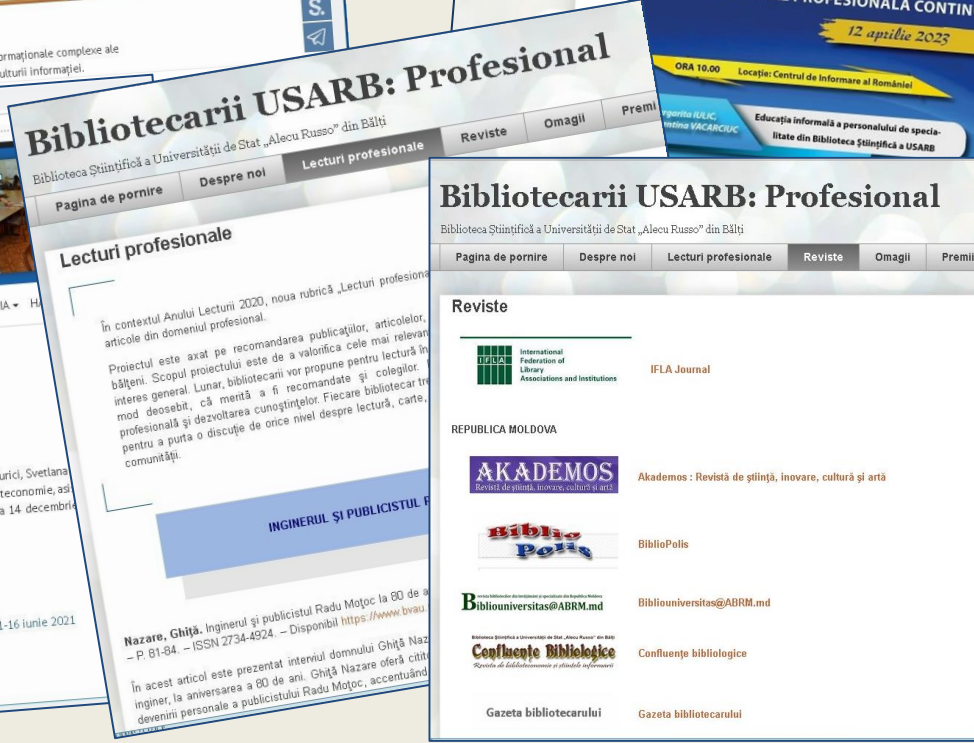
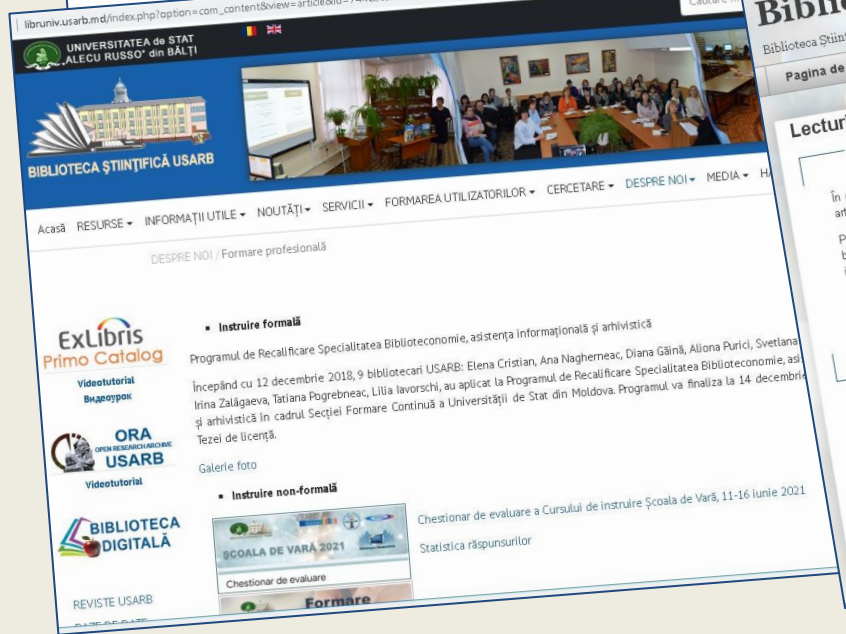
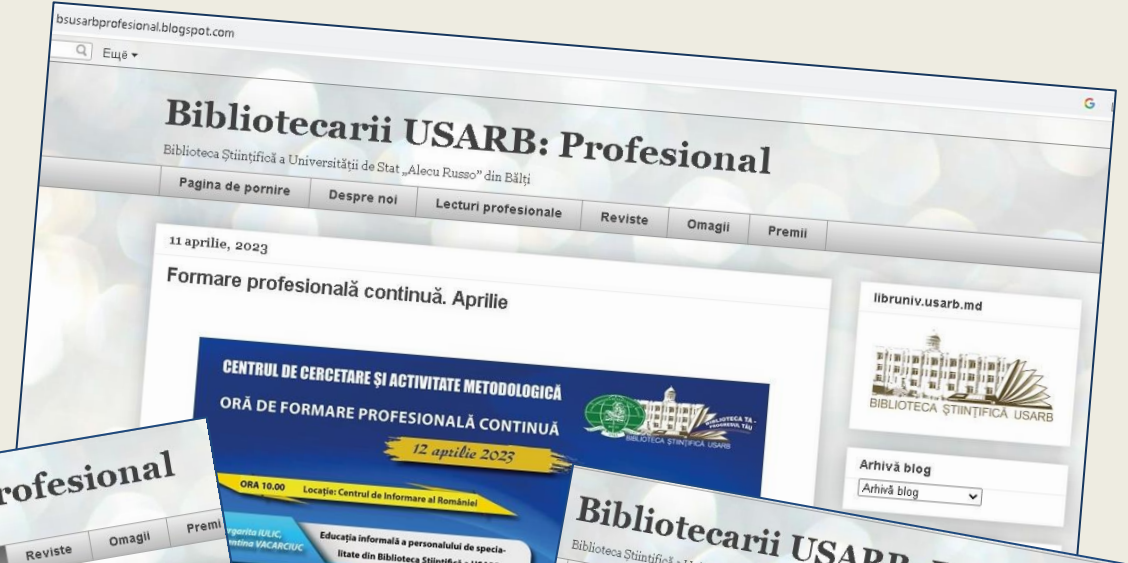
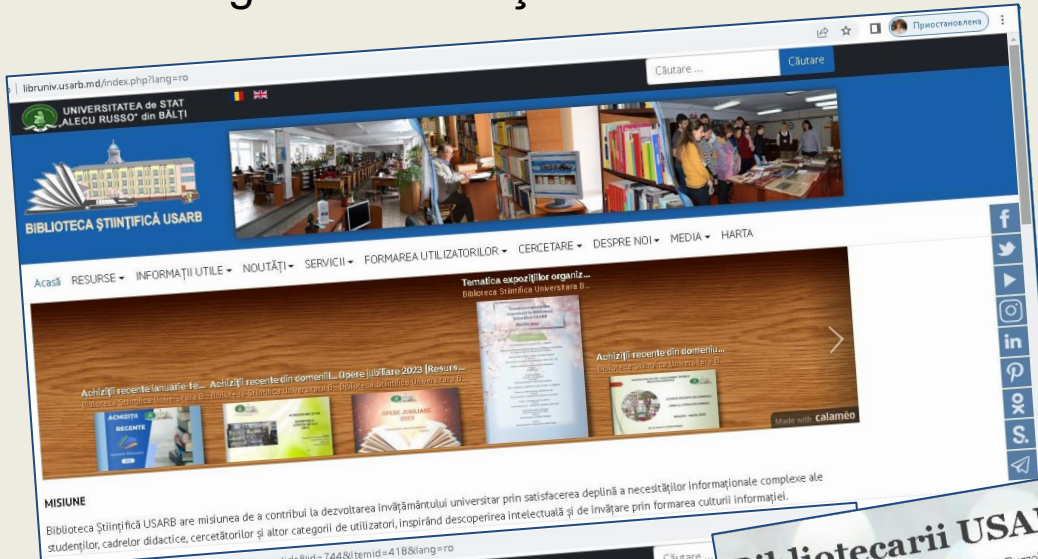
Implicarea în activități prin educație informală, permit bibliotecarilor să-și asigure un anumit succes în activitatea profesională, dar și în dezvoltarea personală.

Pagina web a BŞ USARB

Blogul *Bibliotecarii USARB: profesional*

<http://libruniv.usarb.md/index.php?lang=ro>

http://libruniv.usarb.md/index.php?option=com_content&view=article&id=744&Itemid=418&lang=ro

<http://bsusarbprofesional.blogspot.com/>

<http://bsusarbprofesional.blogspot.com/p/lecturi-profesionale.html>

<http://bsusarbprofesional.blogspot.com/p/reviste.html>

<https://bsusarbprofesional.blogspot.com/search/label/expozi%C5%A3ie>

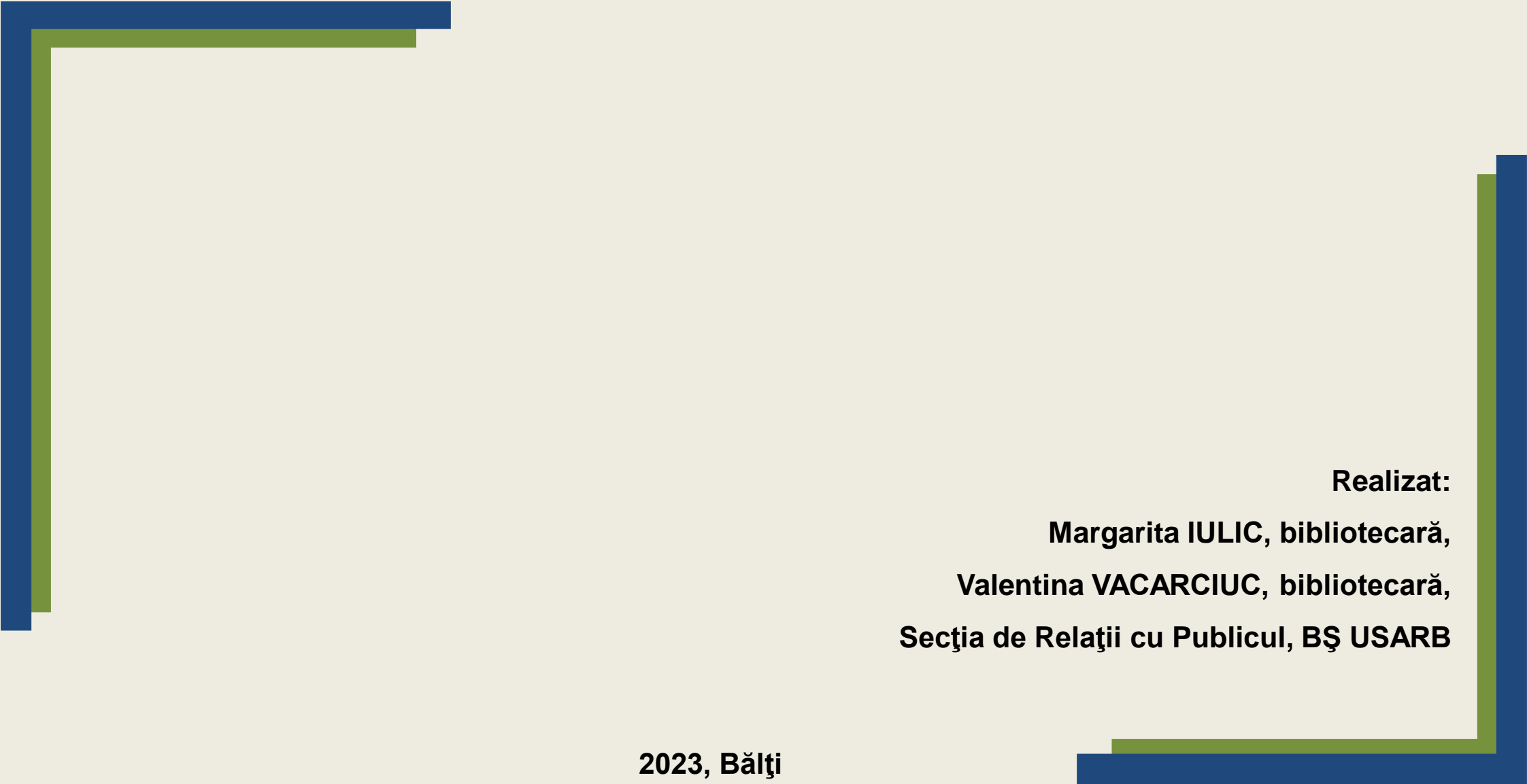
CONCLUZII:

- ✓ Un sistem de educație care pune accent doar pe contextul formal și nonformal nu corespunde cerințelor și provocărilor contemporanității. Din aceste considerente, în ultimele decenii se acordă o atenție deosebită educației informale, devenind importantă și necesară dezvoltării profesionale.
- ✓ O proporție semnificativă a activităților de instruire are loc la locul de muncă, în cadrul unor organizații ale societății civile sau în mediul virtual oferit de Internet și de dispozitivele mobile, în mod individual sau împreună cu alte persoane.
- ✓ Educația informală presupune utilizarea modelelor și formelor variate de dezvoltare, de la interacțiuni cu diferite persoane până la acumularea experiențelor de învățare.
- ✓ Lecturile profesionale, după opinia specialiștilor din biblioteconomie, constituie repere cheie a educației informale a personalului de specialitate din biblioteci. Educația informală fiind o condiție a creativității a inovației în bibliotecă.
- ✓ Educația informală contribuie la dezvoltarea abilităților de identificare, analiză și valorificare a resurselor informaționale, cunoașterea unor modalități și formarea unor competențe de a face față în mod constructiv situațiilor imprevizibile și dificile.
- ✓ Educația informală este recunoscută ca unul dintre cele mai bune moduri de a dezvolta abilități care necesită mai multă practică decât teorie în diverse domenii.
- ✓ Actualmente orice oportunitate a bibliotecarului devine un avantaj al său, iar investirea în propria dezvoltare va duce la competitivitate, va permite la maxim realizarea propriului potențial.

Referințe bibliografice:

1. CORGHENCI, Ludmila. Activități educaționale pentru bibliotecari: răspuns la criza provocată de pandemie. In: *Magazin Bibliologic* [online]. 2020, nr. 3-4, pp. 9-11. [citat 19.06.2021]. ISSN 1857-1476. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1212>
2. *Dicționar enciclopedic de educație a adulților*. Iași : Ed. Univ. „Al. I. Cuza”, 2011. pp. 113-115. ISBN 978-973-703-711-4.
3. *Liniile directoare IFLA pentru dezvoltarea profesională continuă: principii și cele mai bune practici* [online]. [citat 20.03.2023]. Disponibil: <https://archive.ifla.org/VII/s43/pub/cpdwl-qual-guide-ro.pdf>
4. [Politica de formare profesională continuă a personalului de specialitate la Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți](#)
5. POVESTCA, Lilia. *Educația informală a personalului de specialitate din biblioteci : Suport educațional* [online]. Chișinău : BNRM, 2021. 88 p. ISBN 978-9975-3510-6-5. [citat 20.03.2023]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/L.Povestca.%20Educa%C8%9Bia%20informal%C4%83.pdf>
6. STAVER, MIHAELA. *Instruirea formală și non-formală a bibliotecarului USARB* [online]. [citat 21.03.2023]. Disponibil: http://libruniv.usarb.md/xXx/reviste/confbib/articole/2019_2/Conf_2_2019-040-045.pdf
7. ȚURCAN, Nelly. Autodezvoltarea bibliotecarilor – condiție sine qua non a evoluției profesionale. In: *BiblioPolis*. 2014, nr. 2, pp. 43-53. ISSN online 2587-3113 [citat 24.03.2023].Disponibil: <http://ojs.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/387>
8. ȚURCAN, Nelly. *Formarea profesională continuă a bibliotecarilor din Republica Moldova - între necesitate și realitate* [online]. [citat 20.03.2023]. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1093/%c8%9aurcan_Formarea_profesional%c4%83.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Realizat:
Margarita IULIC, bibliotecară,
Valentina VACARCIUC, bibliotecară,
Secția de Relații cu Publicul, BȘ USARB

2023, Bălți